

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרדה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

תמוז התשפ"ב

גליון מס' 47

השיעור השבועי בהלכה ואגדה

של מורנו הרב שליט"א

אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:15

בבנין הישיבה הגדולה 'חכמת שלמה'

רח' הדיד"א 21, בית וגן - ירושלים

אמר רבי מאיר

המאמר ההודשי

ממורנו הרב שליט"א

'סוף זמן' ו'בין הזמנים'

- זה בדיוק הזמן...

< זמני תשובה ממשמשים ובאים

חודש תמוז הוא חודש חשוב מאוד שעליו דרשו דורשי רשומות: תמוז ראשי תיבות: "זמני תשובה ממשמשים ובאים", והעניין בזה הוא, כי חודש זה הוא קודם לחודש אב שהוא כבר החודש שממנו נכנסים לאלול ממש, והוא ההכנה של חודש לפני - דהיינו שנכנסים לחודש שלפני החודש שהוא חודש התשובה.

< ג' מדות בצדקה ובתשובה

והנה עיקר התשובה הוא לשוב אל ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כי אינו דומה מי שחוזר בתשובה מתי שהוא מרגיש שכלו כוחותיו והוא כבר הולך לעבור לעולם שכולו טוב רח"ל למי שעושה תשובה בשיא כוחו, **וידוע מהרה"ק ר' זושא מאניפולי זיע"א שהיה דורש את הפסוק (תרומה):** "זהב וכסף ונחושת" - שפסוק זה רומז על דרגות הנתינה במצוות צדקה - וזה נרמז בראשי תיבות, ואלו הם: "זהב" ראשי תיבות: זה הנותן בריא - והיינו שזו היא הדרגה הגבוהה ביותר הרומזת על אדם בריא לחלוטין ואינו רואה שום סכנה לעצמו, **וכמו שכתוב בזוהר הקדוש** שאדם נמצא בעולם הזה והוא חושב שהוא שלו ואינו יודע שכבר היו כאן אנשים רבים לפניו שחשבו שכל העולם שלהם ואינם כיום, וממילא שכזה אדם נותן זו היא דרגה גבוהה מאוד, שהרי אין שום דבר שדוחק בו לתת ואף על פי כן הוא פותח את כיסו ונותן. "כסף" ראשי תיבות: "כשיש סכנה פותח" [יש גורסים: פודה - היינו פודה את עצמו מהרעה ע"י הצדקה, **וכמאמר הכתוב:** "וצדקה תציל ממות"] - וזו היא דרגה נמוכה יותר, שהרי אין הוא במצב הרגיל, וממילא הוא חושב לעצמו מה יהיה אם אני ייתן קצת לצדקה וזה יציל אותי מהסכנה **(יש לדעת** שעדיין הוא בדרגה גבוהה - **וכדאיתא בגמרא (ירש בבא בתרא):** "הנותן צדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור" - ויש גורסים: "צדקה גמורה" עיי"ש, אבל הוא פחות מהראשון שנותן בלי שום תנאי וסכנה]. "נחשת" ראשי תיבות: "נתינת חולה שאמר תנו" - היינו שהוא נמצא כבר במצב כזה שהוא לא יכול לתת

בעצמו ואפילו לזה הוא צריך עזרה, ועל אף שזו היא צדקה גמורה אבל דרגתה פחותה יותר, וכנ"ל.

< הדרגה הגבוהה ביותר

ואתו הדבר הוא במצוות תשובה, **שכתב הרמב"ם (הל' תשובה)** שאינו דומה מי שעושה תשובה כשהוא עדיין בשיא כוחו וחוזקו למי שהוא עושה תשובה מתי שהוא כבר זקן וחלש [ושוב יש להדגיש שודאי שגם בכאפי גוואא זו היא תשובה גמורה ואין לזלזל באף בעל תשובה], **ואיתא בגמרא** שמי שעושה תשובה מאהבה הרי שהעבירות שלו נהפכים לו לזכויות, וממילא רואים כאן שמי שעושה תשובה יותר מוקדם ויותר מאהבה ושמחה הרי שדרגתו היא הרבה יותר גבוהה.

< להרבות תורה וחסד בימים אלו

ולכן בחודש זה שבדרך כלל יוצאים בסופו לנופש וכדו' יש כל מיני קעמפים שמארגנים בו וכדו' זה כבר "סוף זמן", צריך לדעת שבכל אופן זו היא ההזדמנות לתשובה מתוך שמחה, וכל מילה של תורה בתקופה זו היא הרבה יותר גבוהה, וכן כל חיוך לשני הוא גדול מאוד, **וכדאיתא בגמרא (כתובות ק"ב ע"ב):** "גדול המלבין שיינים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר ולבן שיינים מחלב".

< "יפה שעה אחת"...

ויש לדעת שגם בטילים וכדו' אם אדם מקדיש קצת לתורה גם ליד הבריכה וכדו', הרי שזה שווה בשמיים הרבה יותר מאשר סדר שלם בזמני רוגע ושלוה - **כי איתא במשנה (אבות):** "לפום צערא אגרא" [לפי הצער כך הוא השכר]. **ועוד אמרו חז"ל:** "יפה שעה אחת בצער ממאה שלא בצער". וכן בעניין "סוף זמן" וה"רישום" וכדו', שיש בחורים שחושבים ממילא אני כבר בישיבה גדולה ומה אכפת לי מהישיבה קטנה וכדו' - אבל צריך לדעת שה' נמצא עמו גם אז, ושכל דקה אז חשובה מאוד בשמיים, וכנ"ל, וזה הוא עניין: "זמני תשובה ממשמשים ובאים".

יתן ה' שנזכה לכל הברכות ונזכה לתשובה שלימה באהבה ובשמחה, אמן.

אור החיים

פרקי חיים מרובותינו הקדושים שיום פקידת שנתם בהודש זה

כ"ח בתמוז - היארציט של מורי ורבי מרן רשכבה"ג רבי יוסף שלום אלישיב זיע"א, שזכיתי להיות אצלו 14 שנה [משנת תשנ"ח עד שנת תשע"ב] - בשיעורים ובביתו, ושאלתיו שאלות רבות. והוא זה שהורה לי ללכת ללמוד בישיבת "עטרת ישראל", ואמר לי בזה"ל [והדברים מוקלטים ושמורים בארכיוני: "עטרת ישראל היא ישיבה טובה בין בתורה בין ביראת שמים, תלך לשם". וכך עשיתי.

עמלו בתורה ושקידתו אין לתאר ולשער: פעם שהיתי בביתו אחה"צ לבד [רק במטבח היתה בתו הרבנית לאה ע"ה, א"ח למו"ר הגר"ע אויערבאך שליט"א],

ההסתובבתי סביבו זמן רב, ובכל הבית, ולא שם לכולם! ולאחר זמן רב מאוד, קם להביא ספר מן המסדרון, ובדרכו לשם ניגן ניגון של שקיעות בלימוד, וכשטיפס על הסולם לקחת את הספר שאל את **בתו בדרך אגב: "מי נמצא פה?" וכשענתה לו "סנדר", המשיך הלאה בלימודו** [ואולי חשש שנכנס גנב ולכן שאל...].

הוא למד את התורה מפני שזהו רצון ה', ואני יכול להעיד מראייה רבת שנים, כי **אמירת "שנים מקרא ואחד תרגום" שלו, היתה באותה שקיעות של לימוד גמרא חולין או משנה ברורה -** כי הכל דברי אלוקים חיים ורצון ה'.

כאמור, על גודל התמדתו אין להאריך שהרי זה ידוע לכולם, אך רציני לדבר על מידותיו, לפי שבה"ז זכיתי להיות אצלו 14 שנה:

פעם ראיתי ששאלו אותו בשיעור **(היתה לו סבלנות רבה, ולכן למרות שראשו הגיע השמימה, הוא היה עונה את התשובות לכולם ומקשיב להם בסבלנות מרובה)**, כשדיבר על הלכות נטילת ידיים [השיעור היה אז בגמרא חולין שנוסקת בעניים אלו], ואמר, שדבר שהוא לא כלי אינו ראוי לנטילת ידיים (וכבר האריכו בזה הפוסקים - ראה "פסקי תשובות" - הל' נטילת ידיים לסעודה בשם מהר"ק ר' יואל מסאטמר זיע"א בשו"ת "דברי יואל", ועוד לגבי גדרי כלי וכוס חד פעמית וכדו', ואמ"ל, ואמר, ששקית ניילון אין לה גדר של כלי והיא לא ראויה לנטילת ידיים, ואחר שהאריך בזה הרבה שאלוהו רבים בקול גדול: "הרבי! אם יש שקית ניילון יציבה וחזקה שעומדת על הרצפה, האם אפשר ליטול בה את הידיים או לא?" והשיב בסבלנות: "שירחץ עימם את הרגליים!" - שהרי כבר האריך שאין זה כלי, ומה זה משנה אם זה עומד או לא עומד - אך היה לו סבלנות לכולם.

פעם אמר למישהו בשיעור בחיור: **"א-זא קשיא אפילו דער 'פני יהושע' נישט גיערפראגנט!"** [כאזת קושיא אפילו הפני יהושע לא שאל!]

פעם ליוותי אותו לביתו, והגיע שם יהודי מחולל והניח את ידו על כתפו ואמר לו: **"אני גברא מחולל, ואולי הרב מכיר את גברא מכאן!" - השיב לו הרב בחיור: "אני יודע מה זה 'גברא', אך את גברא [את משפחת גברא] איני מכיר.** וכך למרות שהיה ראשו מגיע השמימה, היה מתייחס לכל אדם בסבר פנים יפות. זיע"א.

ת.נ.צ.ב.ה.

מחבר 'השיעור השבועי' של מו"ר שליט"א: כ"ח תמוז תשע"ח - גליון מס' 43, כ"ז תמוז תשפ"א - גליון מס' 161

אֶרֶה - זוֹ תוֹרָה

מכתבי תורה והוראה של מורנו הרב שליט"א

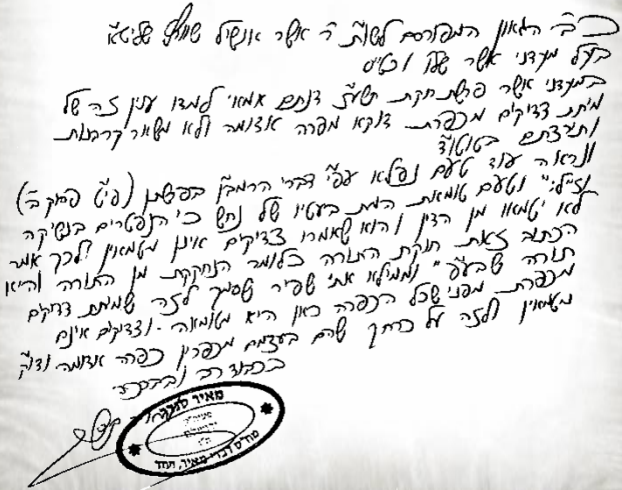
מדוע למדו ענין "מיתת צדיקים מכפרת" מפרה אדומה דוקא, ולא משאר קרבנות?

מכתב להגרא"א שוורץ שליט"א

Meir Sender
Rabbi in Jerusalem
Author 'Divrey Meir'

מאיר סנדר
מר"צ פנידיק ירושלים תוכביא
מח"ס 'דברי מאיר ועוד'

כ"ה סיון ה'תשפ"א

פְּאִירָת פֵּינִים

הלכה, אגדה ומנהג בעניני דיומא

במוצאי שבת (פר' פנחס) אם לא יבנה בית המקדש יחול צום י"ז בתמוז, ונאמר ב' הלכות הנוגעות לי"ז בתמוז שחל ביום א':

< לאכול הרבה בשבת בשביל שיהיה לו קל לצום

הנה יש לדון האם מותר לאכול ולשתות הרבה בשבת זו בשביל שיהיה לו קל לצום? וכמו שאומרים הרב אלחנן עזר ברגר שיחי', הבה"ח יהודה גראנט שיחי', והבה"ח נדב גרין שיחי' - לכאורה יש בזה משום מכין! ועל פניו הם אומרים טענה חזקה, אמנם כתב המ"ב (סי' ר"צ סק"ד בשם מ"א בשם ספר חסידים): "אבל לא יאמר [אדם לחברו] נלך ונישן כדי שנוכל לעשות מלאכתנו במוצאי שבת, שמראה בזה שנח וישן בשביל ימות החול", עיי"ש. וחזין שאין בעיה בעצם זה שאינו נח לכבוד שבת אלא למוצאי שבת, אלא בזה שהוא אומר את זה, והטעם לזה הוא כי כל דבר שהוא נהנה ממנו בשבת בעצמה אינו נקרא מכין, אבל דיבורו הופך את זה למכין, ונבאר: הרי נוח לאדם לנוח או לאכול ולשתות ואין זה סבל בשבילו כי כן הוא הטבע, אך ברגע שהוא אומר את זה בפיו שזה לא בשביל שבת הוא הופך את עצם הפעולה למכין בעצם דיבורו. ולכן אני מורה למעשה בערב

שבועות וכן בערב צום שחל בשבת, שיותר לישון או לאכול ולשתות הרבה - רק אין לומר בפה שעושה כן לצורך שבועות או לצורך הצום וכדו' [וכן שמעתי ממורי הוראה שיותר לקחת קלי צום' בשבת בתוך התבשיל, ואין בזה משום מכין], וכן בספר "שמירת שבת כהלכתה" (להגרי"י גוביט צ"ל) פוסק שיותר ללמוד למבחן בשבת, כיוון שהוא נהנה מעצם הלימוד בשבת וממילא לא שייך בזה משום מכין, אך כמובן שלא יאמר אני לומד בשביל חול וכנ"ל.

< מתי מתחילים דיני ג' השבועות וכן צריך לדעת שדיני ג' השבועות מתחילים כבר ממוצאי ש', ורק לגבי התענית התייר לאכול עד עלות השחר כיון שאין יכולים הציבור לעמוד בזה, וכן הביא בפסק"ת בשם גדולי הפוסקים (סי' תקנ"א), וכן כתב רבינו החיד"א (ש"ת "חיים שא"ל" סי' כ"ד), עיי"ש.

(מחור 'השיעור השמיני' - י"ג תמוז תשפ"א, גליון מס' 159)

מְאִירֵי הָאֵשׁ

סיפורי מופת והנהגות קודש מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מגדולי זקני ראשי הישיבות בדורנו הוא מרן הגאון הגדול רבי משה יהודה שלינגר שליט"א (נולד בפוניבז' שבליטא, בכ"ח תמוז ה'תרכ"ב) - ראש ישיבת 'קול תורה' [מאז פטירתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל], חבר מועצת גדולי התורה, וחבר נשיאות ועד הישיבות' ומפעל הש"ס. כה יתן ה' וכה יוסיף לו חיים טובים וארוכים, דשנים ורעננים, אמן.

להלן סיפור מופלא אודותיו, המובא בכתבו וכלשונו מתוך הספר הנפלא 'אוצרותיהם אמלא' - מדרשותיו של המגיד הגה"צ רבי אליעזר טורק שליט"א:

מרן הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, סיפר פעם לאבי מורי שליט"א אודות הרבנית הצדקנית מרת מייטע שלינגר ע"ה, אשת חבר להגאון רבי יחיאל מיכל שלינגר זצ"ל, ראש ישיבת 'קול תורה' ומייסדה, דודתה של אמי הצדקנית ע"ה:

בהיות הרב מפוניבז' עדיין צעיר לימים, העמיד בפולין כולל לאברכים מופלגים. מושג של 'כולל' היה בבדר 'חידוש' בימים ההם, שאברכים יוכלו לשקוד על התורה כאוות נפשם, מבלי שישתרג על צווארם על הפרנסה.

פעם אחת יצא הרב מפוניבז' אל מחוץ לבנין בשעת לילה מאחרת, ושם לב כי אשה צעירה מסתובבת מחוץ לבית המדרש, ופוסעת באיטיות קדימה ואחורה וקסמה לקול התורה הבוקע מהחלון.

כעבור כמה ימים, כשהרב שם לב כי התופעה חוזרת ונשנית, שאל אותה מי היא, מה פשר מעשיה, והאם זקוקה היא לעזרה כלשהי. השיבה האשה בפשטות: "אני אשתו של רבי יחיאל מיכל שלינגר היושב כאן סמוך לחלון בירכתי בית המדרש. אני באה לכאן כיון שבעלי יוצא מהבית בשעות הבוקר המוקדמות ויש מאוחר בלילה, כך שיוצא שאיני נפגשים כמעט במשך היום. העונג שלי הוא לעמוד כאן מאחורי החלון ולשמוע את הניגון הערב של לימודו... מה גם שרוצה אני כי בני התינוק יקלטו באזני קול תורה..."

אותו תינוק, שספג מגיל כה רך את קול התורה, הינו הגאון רבי משה יהודה שלינגר שליט"א, העומד בראשות ישיבת 'קול תורה' למעלה מיובל שנים, ומחשובי מרביצי התורה וזקני ראשי הישיבות בדורנו - כעין מה שאמרנו במסכת אבות (ג. ה. ח) על רבי יהושע בן חנניא "אשרי יולדתו", לפי שהיתה אמו מוליכה את עריסתו לבית המדרש לשמוע קול תורה. זהו חינוך יהודי טהור!

הוספה מסוימת על דברי אבי שמעתי מבני המשפחה, כי הרב התרגש מאד לשמוע דבריה, היות וידע כמה מסירות נפש מגלמת הרבנית בהתמסרותה לחיי תורה. הרבנית היתה ממשפחה אריסטוקרטית מהמבורג שבגרמניה, שם לא היה מקובל להקדיש את כל שעות היום אך ורק ללימוד התורה. אולם אהבת התורה שלה לא ידעה גבולות. לא היה דבר בעולם יקר בעיניה יותר מאשר התעלותו של בעלה בלימוד התורה.

הרב העריך מאד את רצונה לותר על מנעמי העולם, על חיי מותרות ונוחיות בגרמניה ולהסתפק במועט בחיי הצנע של בני תורה. וכשאמרה לו מה מטרית בואה מחוץ לבית המדרש, הגיב לה לאחר מחשבה: "בעלך אכן מתעלה כל העת בלימוד התורה ובקנייניה. אין זה מן הנמנע כי ביום מן הימים יזכה להקים ישיבה בכוחות עצמו ולעמוד בראשה לשם ולתפארת. אם וכאשר אכן יזכה להקים ישיבה, אמליץ לו לקרוא לה על שם דבריך בשם 'קול תורה'..."

חזון שאכן התממש. מעט קודם פרוץ מלחמת העולם השנייה, בשנת תרצ"ט עלה רבי יחיאל מיכל ובני משפחתו ארצה, ובמסירות נפש הקים את הישיבה הגדולה 'קול תורה', המתנוססת לתפארה עד היום בשכונת 'בית וגן' בירושלים.

אבי מורי שליט"א הוסיף לספר, כי כאשר שכב רבי יחיאל מיכל על ערש דווי חולה ומיוסר, אמר בפני אחד המבקרים בימי האחרונים: "מובטחני כי בני יגדלו גדולי תורה!" כשהלה תמה בפניו מנין לו זאת? והרי בנו הגדול בסך הכל נעשה כעת בר-מצוה ומהיכן יודע מה יצא ממנו? השיב לו רבי יחיאל מיכל בטוח: "כי יודע אני כמה כוחות השקפתי בהם..." ואכן זכה רבי מיכל שכל בניו תלמידי חכמים מובהקים, שנמנו על גדולי ומרביצי התורה.

ואציין בדרך אגב, כי שבועות ספורים לפני הסתלקותה של הרבנית שלינגר, היתה מאושפזת בבית החולים, והתלווית אל אבי כשהלך לבקרה. בתום הביקור ביקש אבי להבדיל בין חיים לחיים מהרבנית נ"ה שתברך אותו, והיא השיבה בצניעות ועונה: "וכי חסר לך ממי לבקש ברכות?! סיפר לה אבי את ששמע עליה מהרב מפוניבז', אז נעתרה לברכו.

מוה"ר שליט"א עם הגרמ"י שליט"א בחוה"מ סוכות, ע"י שחר בית מקדשנו צילום: מתתיהו גולדברג

פורטל התוכן התורני של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < קונטרסים < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>